

Sygn. akt VIII U 815/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 września 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariola Szmajduch
Protokolant:	Justyna Jarzombek

po rozpoznaniu w dniu 8 września 2015 r. w Gliwicach

sprawy J. S. (S.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek odwołania J. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 8 kwietnia 2015 r. **nr** (...) - (...)

oddala odwołanie.

(-) SSO Mariola Szmajduch

Sygn. akt VIII U 815/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 kwietnia 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu J. S. (S.) prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługującego emerytom i rencistom za rok 2015.

Ubezpieczony wniósł odwołanie, domagając się zmiany decyzji poprzez przyznanie mu prawa do spornego świadczenia.

ZUS wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko zawarte w uzasadnieniu wydanych decyzji. Nadto podniósł, że odwołania ubezpieczonego od poprzednich decyzji odmawiających ubezpieczonemu prawa do ekwiwalentu za poprzednie lata zostały przez Sąd oddalone w sprawach o sygn. VIII U 827/08, VIII U 2025/09, VIII U 617/10.

Sąd ustalił, co następuje:

J. S. od 1 lipca 1983r. jest uprawniony do emerytury górniczej (od 29 stycznia 1985r. w zbiegu z rentą z tyt. niezdolności do pracy wskutek choroby zawodowej).

Przed przejściem na emeryturę ubezpieczony był w okresie od 2 lutego 1972r. do 31 marca 1984r. pracownikiem Przedsiębiorstwa (...) w B..

W dniu 31 marca 2015r. J. S. złożył wniosek w sprawie wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za rok 2015.

Zaskarżoną decyzją z dnia 8 kwietnia 2015r. ZUS odmówił ubezpieczonemu wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za 2015r.

Sąd ustalił, iż przedmiotem rozpoznania tut. Sądu była już wcześniej kwestia uprawnień ubezpieczonego do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługującego emerytom i rencistom za rok 2002, lata 2004-2005, 2006 – 2007, 2008 – 2009 oraz 2012 – 2013.

Wyrokiem tut. Sądu z dnia 3 czerwca 2008r. (sygn. VIII U 827/08) oddalono odwołanie ubezpieczonego od decyzji ZUS z 6 grudnia 2007r. odmawiającej mu prawa do ekwiwalentu węglowego za rok 2002. Wyrok ten został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 lipca 2009r. (III AUa 2551/08).

Wyrokiem tut. Sądu z dnia 2 grudnia 2009r. (sygn. VIII U 2025/09) oddalono odwołanie ubezpieczonego od decyzji ZUS z 25 września 2009r. odmawiającej mu prawa do ekwiwalentu węglowego za lata 2004-2005. Ubezpieczony nie wnosił apelacji od powyższego wyroku.

Dalej wyrokiem tut. Sądu z dnia 18 maja 2010r. w sprawie VIII U 617/10 oddalono odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 9 lutego 2010r., którą ZUS odmówił mu prawa do ekwiwalentu węglowego za lata 2006-2007. Wyrok ten został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 marca 2011r. (III AUa 1687/10).

Kolejnym wyrokiem z dnia 14 czerwca 2011r. w sprawie VIII U 686/11 Sąd Okręgowy w Gliwicach oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 1 marca 2011r., którą ZUS odmówił mu prawa do ekwiwalentu węglowego za lata 2008-2009. Wyrok ten został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 grudnia 2011r. (III AUa 1913/11).

Wyrokiem z dnia 14 maja 2013r. w sprawie VIII U 774/13 Sąd Okręgowy w Gliwicach oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 6 marca 2013r. i z dnia 15 kwietnia 2013r. którymi ZUS odmówił mu prawa do ekwiwalentu węglowego za lata 2012-2013. Wyrok ten został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 stycznia 2014r. (III AUa 2000/13).

Nadto decyzją z dnia 24 kwietnia 2012r. ZUS odmówił ubezpieczonemu prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2010 – 2011.

Z informacji nadesłanej przez Państwową Inspekcję Pracy – Okręgowy Inspektorat Pracy w K. wynika, że dnia 13 maja 1995r. do rejestru układów wpisany został jednolity tekst układu zbiorowego dla Przedsiębiorstwa (...) w B. z dnia 29 września 1992r. Tekst ten powstał na podstawie art. 5 ustawy z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy Kodeks Pracy (Dz. U nr 113 poz. 547). Do tekstu tego zostało dołączone porozumienie z dnia 29 listopada 1994r. zawarte w trybie art. 241²⁷ k.p. o zawieszeniu na okres 1 roku stosowania postanowień powyższego układu w części dotyczącej świadczeń dla emerytów i rencistów z tytułu deputatu węglowego, określonych w pkt 8 i pkt 9 załącznika nr 5 do układu. Ponadto do rejestru układów w dniu 14 czerwca 1995r. zostało wpisane porozumienie z dnia 30 grudnia 1994r. o odstąpieniu, w trybie art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy Kodeks pracy, od stosowania uprawnień do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów oraz ekwiwalentu za ten węgiel wynikającego z rozdziału IV zał. nr 32 do Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Węglowego z dnia 1 lutego 1980r. - poczynając od dnia 30 grudnia 1994r.

W dniu 25 listopada 1995r. został zawarty protokół dodatkowy nr 5 do (...) dla (...) SA, zgodnie z którym w oparciu o art. 44¹ (...) dla (...) z dnia 21 grudnia 1991 r. w związku z zawartym w trybie art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw, porozumieniem z dnia 29 listopada 1994r., podpisanym przez strony do zawarcia zakładowego układu zbiorowego o odstąpieniu od stosowania świadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1 uzp z dnia 21 grudnia 1991r. - w załączniku nr 5 do (...) skreśla się pkt 8 i 9. Protokół obowiązuje od 25 listopada 1995r. Został zarejestrowany w dniu 9 lutego 1996r. Punkt 8 i 9 dotyczył uprawnień, wymiaru i zasad wydawania bezpłatnego ekwiwalentu dla emerytów i rencistów.

Powyższe okoliczności Sąd ustalił na podstawie: akt organu rentowego oraz akt tut. Sądu o sygn. VIII U 617/10. Nadto informacje na temat obowiązujących w (...) S.A. układów zbiorowych pracy, zawieranych porozumień, protokołów dodatkowych oraz ich rejestracji, są Sądowi znane z urzędu, z uwagi na prowadzone przed tut. Sądem liczne sprawy o analogicznym stanie faktycznym.

Sąd ocenił zebrany materiał dowodowy jako kompletny i spójny, a poprzez to mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy podnieść, że kwestia uprawnień ubezpieczonego do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za rok 2002, lata 2004-2005, 2006-2007, 2008-2009 i 2012-2013 była wielokrotnie przedmiotem analizy Sądu Okręgowego w Gliwicach. Przywołanymi wyżej wyrokami tutejszego Sądu w sprawach o sygn. VIII U 827/08, VIII U 2025/09, VIII U 617/10 i VIII U 686/11 oraz VIII U 774/13 oddalono odwołania ubezpieczonego od decyzji odmownych ZUS uznając, że ubezpieczony nie spełnia przesłanek pozwalających na przyznanie mu prawa do spornego świadczenia.

Przyczyny oddalenia odwołań w poprzednich sprawach ubezpieczonego, zachowują swoją aktualność także w rozpoznawanej sprawie.

Podstawę prawną żądania ubezpieczonego stanowi ustawa z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych. (Dz. U nr 147 poz. 1031 ze zm.).

Art. 1 ustawy określa zasady i sposób realizacji uprawnienia do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, zwanego dalej "ekwiwalentem", przysługującego osobom uprawnionym z przedsiębiorstw robót górniczych za okres od dnia 1 stycznia 2002r.

Art. 2 stanowi, że użyte w ustawie określenia oznaczają:

1) osoby uprawnione - emerytów i rencistów mających ustalone prawo do emerytury lub renty, którzy pobierali bezpłatny węgiel w naturze od przedsiębiorstw robót górniczych lub przeszli na emeryturę lub rentę z tych przedsiębiorstw oraz wdowy, wdowców i sieroty mających ustalone prawo do renty rodzinnej po byłych pracownikach przedsiębiorstw robót górniczych, uprawnionych do bezpłatnego węgla na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów górniczych z dnia 21 grudnia 1991r., i którzy uzyskali emeryturę lub rentę przed dniem 1 stycznia 2007r., a po dniu 31 grudnia 2001r. nie pobierali ekwiwalentu;

2) przedsiębiorstwo robót górniczych - przedsiębiorcę prowadzącego roboty górnicze pod ziemią związane z budową, utrzymaniem lub likwidacją zakładu górniczego;

W art. 3 wyłączono z grona uprawnionych osoby, których roszczenia z tytułu prawa do bezpłatnego węgla zostały zaspokojone przed dniem wejścia w życie ustawy.

W przypadku gdy roszczenia, o których mowa w ust. 1, zostały częściowo zaspokojone ekwiwalent przysługuje w części niezaspokojonego roszczenia.

Art. 7 określa zasady realizacji prawa.

Ekwiwalent wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zwany dalej (...), zgodnie z harmonogramem, o którym mowa w ust. 7, na wniosek osoby uprawnionej.

Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, należy dołączyć dokument potwierdzający uprawnienie do ekwiwalentu i określający jego wysokość oraz oświadczenie osoby uprawnionej o niepobieraniu w latach 2002-2007 lub za ich część, ekwiwalentu lub bezpłatnego węgla w naturze.

Reasumując, aby wnioskujący mógł nabyć prawo do ekwiwalentu na podstawie powołanej ustawy musi wykazać, że:

1. był pracownikiem zakładu robót górniczych i przeszedł na emeryturę lub rentę z tego zakładu, albo pobierał ekwiwalent jako emeryt lub rencista;
2. uzyskał prawo do emerytury lub renty przed dniem 1 stycznia 2007r.;
3. jako emeryt bądź rencista był uprawniony do bezpłatnego deputatu węglowego, a uprawnienie do bezpłatnego węgla przysługiwało na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów górniczych z dnia 21 grudnia 1991r.,
4. prawo do bezpłatnego węgla nie zostało zaspokojone przed dniem wejścia w życie ustawy.

Nadto wnioskodawca musi złożyć stosowny dokument potwierdzający prawo do deputatu i złożyć oświadczenie, że z tego prawa nie korzystał po 2001r.

Bezspornym w sprawie jest, że J. S. był pracownikiem przedsiębiorstwa robót górniczych i na emeryturę przeszedł z tego zakładu przed dniem 1 stycznia 2007r.

(...) B. zostało objęte postanowieniami UZP dla (...) Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. (por. pkt 21 wykazu tj. załącznika nr 1 protokołu dodatkowego nr 7 z dnia 21 listopada 1995 r. do UZP dla (...) z dnia 21 grudnia 1991r.).

Przechodząc do oceny uprawnienia odwołującego do bezpłatnego węgla trzeba podnieść, że ustawa z 6 lipca 2007r. została wydana w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niezgodność z Konstytucją art. 55 ust.1 ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. Nr 162, poz. 1112 oraz z 2001 r. Nr 5, poz. 41 i Nr 154, poz. 1802), w części obejmującej zwrot: "z kopalń całkowicie likwidowanych" (wyrok z dnia 12 grudnia 2005r., w sprawie SK 20/04). Ustawa z 6 lipca 2007 zakresem podmiotowym obejmować winna osoby wymienione w art. 55 ust. 1 ustawy z 26 listopada 1998 tj. osoby uprawnione na podstawie Układu Zbiorowego Pracy do bezpłatnego węgla, które uzyskały emeryturę lub rentę przed dniem 1 stycznia 2007r.

Skoro „osobą uprawnioną” w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007r. jest emeryt i rencista, wdowa i wdowiec po zmarłym pracowniku przedsiębiorstwa górniczego uprawniony do bezpłatnego węgla na podstawie UZP z dnia 21 grudnia 1991r. należało zbadać, czy emeryci i renciści oraz wdowy i wdowcy po zmarłych pracownikach (...) w B. takie uprawnienie posiadali oraz czy zachowali je do czasu przejścia ich realizacji przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W tym miejscu wskazać należy, że deputat węglowy jest świadczeniem ze stosunku pracy a nie z zakresu ubezpieczeń społecznych. Jest to zastępcza forma wynagrodzenia dopuszczalna jedynie z mocy Kodeksu Pracy lub układów zbiorowych pracy.

W związku z nowelizacją działu XI Kodeksu Pracy, dokonanej ustawą z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U z 1994 r. nr 113 poz. 547) zaistniała możliwość utraty przez emerytów i rencistów uprawnienia do deputatu węglowego. Ustawa ta w art. 9 uregulowała bowiem zasady obowiązywania układów zbiorowych pracy zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy.

Przepis ten stanowi, że z upływem 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy (tj. z dniem 26 listopada 1995r.) tracą moc układy zbiorowe pracy i porozumienia o przystąpieniu do tych układów, zawarte przed tym dniem, z zastrzeżeniem ust. 2-7. (tj. Układu zbiorowego z dnia 1 lutego 1980r., na podstawie którego ubezpieczony otrzymywał 2,5 tony węgla);

Do upływu terminu przewidzianego w ust. 1 strony uprawnione do zawarcia ponadzakładowego układu zbiorowego pracy mogą zawrzeć porozumienie o wstąpieniu w prawa i obowiązki stron układu lub porozumienia, o którym mowa w ust. 1, zawartego po dniu 31 grudnia 1986 r. (tj. układu zbiorowego z 1991r.).

Do upływu terminu przewidzianego w ust. 1 strony uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego pracy mogą zawrzeć porozumienie o włączeniu uprawnień i świadczeń określonych w układzie lub porozumieniu, o którym mowa w ust. 1, zawartych przed dniem 1 stycznia 1987r., do zakładowego układu zbiorowego pracy albo o odstąpieniu od stosowania tych uprawnień i świadczeń. Jeżeli w wyniku zawarcia porozumienia zachodzi konieczność zmiany postanowień zakładowego układu zbiorowego pracy, zmian tych dokonuje się w trybie art. 241⁹ § 1 Kodeksu pracy.

J. S. był uprawniony do deputatu węglowego na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Węglowego z dnia 1 lutego 1980r.

W dniu 30 grudnia 1994r. zawarto jednak w (...) B. porozumienie w trybie art. 9 ust. 3 ustawy o zmianie ustawy kodeks pracy, o odstąpieniu od stosowania uprawnień do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów oraz ekwiwalentu za ten węgiel wynikającego z rozdziału IV zał. nr 32 do Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Węglowego z dnia 1 lutego 1980r. Porozumienie to zostało zarejestrowane w rejestrze układów w dniu 13 maja 1995r.

W dniu 25 listopada 1995r. został zawarty protokół dodatkowy nr 5 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy z dnia 29 września 1992r. dla Przedsiębiorstwa (...) SA., zgodnie z którym w oparciu o art. 44¹ (...) dla (...) z dnia 21 grudnia 1991r. w brzmieniu ustalonym w par. 1 ust. 5 protokołu dodatkowego nr 7 odstąpiono od stosowania świadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1 UZP z dnia 21 grudnia 1991r. – skreślono pkt 8 i 9 w załączniku nr 5. To porozumienie zostało zgłoszone do PIP i zarejestrowane w dniu 9 lutego 1996r. Pkt 8 i 9 (...) dotyczyły uprawnień do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów.

Tym samym (...) B. skutecznie odstąpiło od wydawania deputatu węglowego tym emerytom i rencistom, którzy (jak ubezpieczony) byli uprawnieni do tego świadczenia na podstawie UZP z dnia 1 lutego 1980 roku.

W związku z powyższym należało uznać, że odwołujący nie jest osobą uprawnioną do bezpłatnego węgla na podstawie UZP dla (...) w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych, a co za tym idzie nie może nabyć prawa do bezpłatnego węgla na tej podstawie.

Wobec skutecznego odstąpienia od wydawania ekwiwalentu węglowego emerytom i rencistom (...) B., bezprzedmiotowe jest badanie, czy roszczenie zostało zaspokojone.

Mając wszystkie powyższe względy na uwadze Sąd, na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł, jak w sentencji i odwołanie oddalił.

(-) SSO Mariola Szmajduch